

Adina Cotorobai

Adina Cotorobai s-a născut la Reșița, jud. Caraș-Severin, în 12.02.1953, într-o familie de tineri intelectuali.

Anii de școală, 1960-1972, petrecuți la liceul real-umanist din localitate, îi aduc bucurii și succese, ea formându-se sub îndrumarea unor profesori remarcabili ai unei școli de tradiție.

Continuă linia maternă în carieră, urmând cursurile Facultății de Filologie din Timișoara, secția Limba română- Limba franceză și va profesa primii zece ani la Slatina, jud. Olt, unde va preda limba franceză.

Din 1987 trăiește la Cluj, unde va preda limba și literatura română la Liceul de Matematică-Fizică numărul 3, Liceul de Științe ale Naturii și, între 1989 și 2013, la Colegiul Augustin Maior, de unde se pensionează.

În decembrie 2018 publică romanul „Privind peste umăr”, la Editura Limes, în colecția „Romanul românesc al secolului XXI”.

Despre această carte și-au exprimat opiniile critice: Constantin Cubleşan, Mircea Petean, Constantin Dram,

Monica Onojescu, Ana Kremm, Mihaela Nicolae, Ioana Moldovan.

În 2019 publică povestirea „O jumătate de măr”, la Casa de pariuri literare, în colecția „Prof de română”, vol. V.

SANATORIUL

LIMES
2022

Sanatoriul

Otilia deschise, cu precauții infinite, ochii de un albastru spălăcit, cu albul pătat de o rețea de vinișoare roșii, și răsufă ușurată. A fost un vis, urât vis, își spuse, și-și întinse cu încântare oasele, pregătindu-se să sară din pat, ca în fiecare zi, să fugă în bucătărie la mama, să-i dea și să-și ia pupicul matinal și să adulmece mireasma care se ridica din tigaie și care, invariabil, avea darul s-o trezească de tot.

Farmecul inconfundabil al copilăriei ei se identifica și cu acest ritual premergător plecării la școală. Aromele încăperii speciale în care Mama era stăpână absolută, când sălbatică, de șuncă prăjită și ouă, când savante, de chec proaspăt și lapte abia fiert, erau o promisiune pentru o zi frumoasă.

Învățătoare trecută de mulțisor de prima tinerețe, nu se mai omora ea de mult cu școala, copiii de la țară erau cumiți și nepretențioși, ascultau cu sfințenie când tata, învățător la altă clasă, le da ceva de lucru și-i avertiza să o aștepte în liniște pe tovarășa.

Otilia se gândi o secundă la ce va găsi în bucătărie, hotărând că azi are chef de ceva consistent. Experiența o învățase că mama, când ea avea poftă de un mic dejun rafinat, care mai mult îi răsfața cerul gurii decât o sătura, îi făcea pachetul pentru școală astfel încât să simtă că mănâncă. Dar azi parcă se impuneau niște cârnați, cu pâine multă, ceva

brânză, cu ouă prăjite în inconfundabila untură de casă și cu murăturile alea nemaipomenite din butoi.

– Mi-e foame, ce bine că-i dimineată, gândi, apoi sări din pat. De fapt, vru să sară. Ca niște aripi frânte, mâinile prinse în curelele dure de piele își abandonară elanul pe salteaua sordidă, murată în urină. Terifiată, Otilia crezu că visul reîncepuse, dar urmă, brusc, o conectare oribilă la realitate:

– Făcuși ochi, ai? Nebuna dracu', răcniși toată noaptea de n-am pus geană pe geană!

Infirmiera, bine clădită în lung și-n larg, cu mâinile masculinizate de muncă înfipite autoritar în șolduri, o privea cu satisfacția răutăcioasă a omului nedesprins de-a binelea de stadiul de brută. Instalată confortabil în propria-i suficiență, femeia o privi pe Otilia de la înălțimea puterii omului liber asupra celui legat și rosti, cu vocea îngroșată de plăcere:

– Dar te-am potolit eu, n-ai grijă, încă două-trei doze d-astea și-ți fac praf bruma de creier care ți-a mai rămas! Noaptea eu îs șefa, asistenta îmi mănâncă din palmă, dac-o las să doarmă!

Un urlet lung, venit de undeva din exteriorul spațiului, sfârșit într-o bolboroseală înfundată, o puse în mișcare, amplificându-i animozitatea față de ființele aflate în puterea ei până la venirea șefilor în halate albe. Auzul obosit al Otiliei prinse:

– 'reați ai dracu', vă trezirăți ca s-o luați de la cap, lovi-v-ar moartea să vă lovească! Ușa pocni. Cu teamă, Otilia își ridică puțin capul și se văzu. Închise ochii, încercând să se dedubleze, pentru a evalua la rece situația.

„Fii calmă!”, își zise, gândește. „Cine și ce ești? Evident, nu fetița trezită din somn de acum câteva minute.” Făcu un efort de memorie. Acea cine era? O căută și o găsi. Fetțița

învățătorilor dintr-un sat din Oltenia, trăind siguranța unei copilării într-o casă curată, cu grădină, găini și cățel – oare cum îl chema?... Bobu, sigur că da, Bobu! Și pe pisica albă, cu pete negre și galbene, Tița – cu mama și tata mereu alături, cu fratele ei, Octavian, cu care nu avea prea multe de împărțit.

Senzația acută de foame o aduse în prezentul străin.

„Foamea m-a trezit”, gândi, „asta m-a făcut să confund clipa de acum cu diminețile copilăriei. Pe-atunci, mama abia aștepta să mă scol și să mă răsfețe cu ceva bun.”

Se revăzu apoi în diverse situații, la liceul din Slatina, fetele cu care se amuza pe seama mâncării de la cantină, internatul, serile în care chicoteau pe întuneric – curentul se lua invariabil la ora 10 – studenția la Cluj, discuțiile cu părinții pe seama alegerii profesiei, pe care ei o considerau neinspirată. Ar fi vrut-o doctoriță, să câștige bine. Sau măcar inginer, să aibă o carieră sigură, într-un oraș, nu psiholog.

– Cine are nevoie, la noi, de psihologie? zicea mama, necăjită, o să te trântescă la mama dracului, să predai socialism și educație civică, în cel mai bun caz! Dar ea nu se lăsase.

Apoi, întâlnirea cu Dan, în anul al doilea, iubirea intensă, fără discernământ, nunta și...Lisa. Anii de fericire înghesuită în garsoniera mică, pe care a făcut-o cât se poate de cochetă, dorul de fetița lăsată la bunici, bucuria progreselor ei, suprapusă pe primele beții ale lui Dan, pe primele certuri, apoi fuga. Fără un cuvânt, fără un semn, fără un ajutor pentru Lisa, care era tot mai nedumerită că mami vine s-o vadă, dar mereu fără tati. Apoi traiul lor împreună, la Cluj, început atât de promițător, fata învăța bine, era modestă și băiețoasă, iar ea era mulțumită, chiar dacă spațiul lor era mic și banii puțini. Avusese dreptate mama că nu te prea întreții cu psihologia, dar tot ea le ajuta, mai o jumătate de porc, mai cartofi de

acasă, bani pentru nevoile vestimentare ale Lisei, păcat că distanța era mare și legăturile cam greoaie, iar părinții, tot mai bătrâni.

Revăzu perioada de liniște de după concursul de ocupare a postului, când a scăpat de confruntarea cotidiană cu niște elevi tot mai dificil de strunit, care o oboseau până la disperare. Cabinetul confortabil de la Centrul de Logopedie o mulțumea. Măcar atât. În rest, singurătate. Lisa, tot mai străină, deși spațiul micuț în care-și duceau traiul ar fi trebuit să le țină aproape.

Apoi clipa în care simțise că nu mai era singură. Nici ziua, nici noaptea. Vocile erau mereu cu ea, în ea, în jur. Uneori tăceau. Atunci era bine, dar momentele acelea erau tot mai rare. În rest, apăreau mereu, mai estompate sau mai zgomotoase, în orice secundă, în timpul unui exercițiu cu un pacient, la magazine, în autobuz, peste tot.

Lisa n-a vrut sau n-a putut să înțeleagă că erau chiar reale. Nici mama, care a trimis-o la doctor. Și s-a dus, dar pentru durerile de cap devenite de nesuportat.

Prima internare, chinul analizelor, noroc cu psihiatrul care a înțeles-o atât de bine, erau doar din aceeași bransă. N-a contrazis-o. Vezi, el știa că nu deraiază și a ajutat-o. Cu pastilele galbene. Și cu cele roșii. Și cu cele roz. Și revenirea la serviciu, unde, după câteva ore doar, a regăsit vocile. Dar acasă n-a mai regăsit-o pe Lisa. Vecinii nu o deranjau, niciodată nu le-a prea dat ea importanță, aproape că nici nu se cunoșteau și apoi, la etajul al X-lea al blocului de garsoniere toți erau proprietari, toți trăiau înghesuiți în propriile „cutiuțe”, cu familii de două până la 5-6 persoane, cui îi mai stă mintea la ce face celălalt? Sau la cum trăiește? Sau dacă mai trăiește? Dar ea era mulțumită. Psihiatrul ei era un om și jumătate! O chema o dată pe lună și îi dădea rețeta, iar la șase

luni o invita să stea de vorbă cu un „batalion” de colegi, care o lăsau să stea acasă, iar poștașul îi aducea într-o anumită zi niște bani cărora el le zicea „pensie”. Cum, pensie? La vârsta ei? Oricum, nu se omora ea cu mâncarea, iar alte cheltuieli nici nu avea.

Din timp în timp, psihiatrul o invita într-o mică vacanță, unde era găzduită într-un spațiu plăcut, cu vedere frumoasă spre pădure, cu mâncare bunicică și chiar cu televizor, doar că nu-i prea plăcea să intre în vorbă cu colegile de cameră. Dar nici ele n-o deranjau prea tare. Ea-și avea căștile. Muzica îi ajungea. Apoi din nou acasă. Și aici era bine, dar cam murdar. Ar fi făcut puțină curățenie, dar era prea obosită. Apoi, ziua când s-a dus după rețetă și prietenul ei i-a spus că vor avea pentru ultima oară împreună discuția cu colegii săi, el urmând să se pensioneze. Nu l-a prea ascultat...

.....

Nu-și putea aminti, cronologic, totul. Unele perioade refuzau să i se arate.

Cu un efort, Otilia încercă să înnoade trecutul. Da. Lisa. Apărută brusc acasă, ca o furie. Că o face de rușine, că e nebună, că nu se poate trăi cu ea. Vocea ascuțită a fetei, suprapusă peste vocile care i se buluceau în cap, o obosea până la leșin. Vag, își aminti că Lisa căuta contractul casei, să-și schimbe buletinul, care îi expirase. Deci avea 24 de ani și zicea că terminase ISE-ul și că avea un prieten cu care stă și că nu vrea s-o mai vadă. Ducă-se! Dar atunci de ce-și mai face buletinul pe adresa de aici? Ciudat, gândi Otilia, dar întrebarea reflectată în amintire nu găsi răspuns. Apoi pastilele! Se terminaseră. S-a dus la prietenul ei, psihiatrul. A intrat ca de obicei. La biroul lui, o tinerică dichisită, cu unghii

foarte lungi și foarte roșii. Nu i-au plăcut niciodată. Le considera cam vulgare. Ei bine, ale persoanei în cauză chiar erau! A dat-o afară, pe un ton categoric, să-și ia număr și să stea la coadă, unde se trezea? Nu s-a mai dus.

A rătăcit o vreme pe ici, pe colo, apoi s-a întors acasă. Frigiderul curgea. Ce-o fi având? Nici becul nu s-a mai aprins. Nici televizorul. Nici radioul. Nici poștașul nu a mai venit. Venea însă administratorul. Zilnic. Bătea la ușă ca un disperat, cică să plătească nu știu ce cheltuieli, că altfel o va arunca în stradă. Ce cheltuieli, când ea nu consuma nimic? Nici măcar lumină. Și ce mai era și chestia cu datul afară? Din casa ei? Apoi, senzația de sfârșeală, care-o țintuia în pat. Cât? Nu-și putea aminti. Și vocea unei femei, la ușă:

– Doamna Otilia, v-am adus puțină supă caldă. Și niște pâine. Vi le las.

Cu fereală, deschidea ușa după ce nu mai simțea mișcare dincolo de ea. Un vas de plastic, cu capac și o toartă, în care parcă își amintea că se vindea smântână, iar pe capac, două felii groase de pâine. Era bună. Și supa. Avea grijă să-și lase o felie de pâine pe mai târziu. Și nu uita niciodată să pună vasul la loc afară lângă preș, apoi spăla lingura cu apă caldă, asta mai curgea, din fericire! Ar fi bun și niște săpun – gândi – și niște hârtie igienică, dar, în lipsa ei, avea doar atâtea caiete! Și toate scrise de ea! Înseamnă că era deșteaptă.

Apoi noaptea aceea îngrozitoare, cu poliția care i-a spart ușa! Cică, a inundat toată scara. Nu-și amintea. Ea nu făcuse nimic. Au luat-o din pat. Nu s-a împotrivit.

Apoi, beznă. Trezirea. Aici. Dumnezeuule!

Capul o durea. Ridică mâna să-și maseze fruntea. Durerea încheieturii o făcu să deschidă ochii. Văzu cureaua lată, de piele, și catarama grea, de metal. Era țintuită ca un animal. Regăsi și senzația de foame, manifestată printr-o

durere acută a stomacului. Își mișcă încet capul și privi în jur. Pereți albi, tavan alb, coșcovit pe alocuri, cinci paturi în care zăceau cinci forme acoperite cu pături marcate de vreme, cinci capete abandonate pe cinci perne meschine. Sordid.

Trăi un moment de panică la senzația bruscă de urinare. Chemă în șoaptă, așteptând un ajutor de undeva. Nu veni. Încercă să se domine. Chemă mai tare. Nimic. Țipă după ajutor. Lacrimi de neputință, de umilință, porniră simultan cu jetul fierbinte, de nestăvilit al urinei care-i scaldă picioarele. Leșină. Nu mai știu.

– Scroafa dracului, iar te-ai umplut, ca să te curăț eu! Așteaptă tu mult și bine, că nu mori până vine schimbu', să se mai chinuie și-alea de dimineață, că prea să cred cocoane! Așa că pa și pusi, ne vedem pă sară și dacă faci iar pe nebuna la noapte, vezi tu!

Otilia auzi ca prin ceață vociferările zdrahoanei, trezită cu brutalitate la o realitate pe care nu putea sau nu voia s-o înțeleagă. Plânsul interior o zguduia. Îi era frig. Senzația îi trezi o amintire. Moartea mamei. Telegrama. Venise când ea nu mai deschidea ușa nimănui. Nici n-ar fi știut, dacă cel care bătea n-ar fi zis că este poștașul. Cândva, îi aducea pensia și i-a deschis.

Drumul cu trenul, fără bilet, n-a fost o problemă, conductorul s-a uitat curios la ea și a lăsat-o în pace.

Mama a murit. Acasă, totul era străin. Tata zicea că mama a suferit doi ani. Era mult? Nu-și putea da seama. Casa lor era răvășită, curtea la fel, tata era neîngrijit și târa un picior. A întrebat-o de Lisa, unde s-o anunțe, bunica a iubit-o atât de mult! De unde să știe ea pe unde mai era Lisa? Și străinul acela bătrân și trist era Octavian? De ce era singur? Unde-i era nevasta? El s-a ocupat de toate până au băgat-o pe

mama în pământ. Ciudat. De neînțeles. Ce s-o fi putut întâmpla oare cu familia lor?

Octavian i-a spus că mama a avut ceva la cap, o boală cu un nume complicat, dar că a murit de inimă și că nici tata nu mai are mult. A fost și paralizat și acum, fără mama, pe care a îngrijit-o cum a putut și el, e ca pierdut. Apoi i-a mai spus și alte rele. Că nu se mai înțelege de multă vreme cu nevasta aia a lui, că are responsabilități care-l cam depășesc și la slujbă în ultimul timp și că ar fi bine să rămână ea acasă, să vadă de tata.

Atunci au izbucnit în capul ei toate vocile. S-a furișat afară și a fugit. S-a ascuns până a venit trenul, același cu care pleca la Cluj după fiecare vacanță. Ajunsă acasă, a plâns. Apoi n-a mai știut.

.....

Senzația copleșitoare de frig și mirosul o ancorară în realitatea oribilă a dimineții prezente. Era lucidă. Conștientiză că era într-un spital și hotărî să aștepte medicul sau asistenta.

Ca să nu piardă bruma de rațiune apărută providențial, începu să numere, așa cum o învățase mama să facă atunci când nu-i era somn, și cum o învățase și ea pe Lisa: o oaie, două oi, trei oi... Lisa. Unde ești tu acum, fetiță, cum mai trăiești? Și cum nu simți tu, în oase, ce mi se întâmplă?

Alungă întrebarea. Alungă și imaginea mamei. Și pe tata. Și pe Octavian. Era riscant, ea trebuia să rămână lucidă măcar până la sosirea unui om cu care să poată comunica limpede.

„Ce să-i spun?” gândi. „Păi, e simplu, îi spun că sunt psiholog, că am o casă, că am avut un soț care a divorțat de mine. Când oare? Lisa are, nu mai știu cât are, nu știu cât a trecut de când și-a schimbat buletinul, atunci avea 24, deci

Dan a plecat de peste 18 ani! Că am o fiică, dar că și ea m-a părăsit, am avut, acum îmi dau seama, o pensie de boală pe care am pierdut-o când psihiatrul care mă trata s-a pensionat și eu nu am mai fost în stare să mă prezint la comisie, dar sunt și eu un om. Încă sunt om. OM.”

O femeie micuță, căruntă, se opri lângă patul ei și o privi cu milă.

– Iar ai făcut pe tine, Otilia, nu ești cuminte, de ce mă necăjești? Și iar ești legată! Ce-ai mai făcut de te-a priponit Salomia? Iar te-au chinuit visurile rele?

Primul impuls al Otiliei fu să riposteze la tratamentul acesta, potrivit unui copil nevolnic, dar chipul umil al femeii și bunătatea miloasă a vocii o muiară. Și plânse fără glas, cu lacrimi multe, prelinse până în dosul urechii și de acolo, pe pernă. Bărbia îi tremura convulsiv, pieptul îi tresărea și privirea i se agăță de cea a femeii care-o înțelese.

Se aplecă să-i dezlege mâinile, apoi picioarele, trase un scaun pe care puse ligheanul cu apă și, cu o mișcare scurtă, smulse de sub ea aleza veche, impregnată de mirosul persistent de urină.

– Hai să te spăl!

– Nu... nu trebuie, m-aș spăla singură, dacă aș ști unde este baia...

– Hai cu mine, dar fii atentă, ești prea slăbită. Ridică-te încet, stai să-ți dau un halat, ceva, uite, ia pătura asta pe umeri.

Ca în vis, Otilia își aduse aminte că în țările sărace nebunii dormeau goi, pentru a nu se murdări sau poate pentru a nu avea la dispoziție un material din care să-și facă un ștreang. Se ridică încet, sprijinită de mâna și de bunăvoința femeii, dar ameți instantaneu și murmură:

— Mi-e foame, Doamne, ce foame îmi e... Cealaltă, mișcată, o așteptă să-și revină și porniră încet, umăr la umăr, spre baie.

— Cum te numești? întrebă Otilia.

— Anuța Păun, dar tu zi-mi cum vrei.

— O să-ți spun Ana. Știi că porți un nume de regină? —

„sau de victimă”, gândi.

— Săraca de mine, regină zici, dar tu, se vede c-ai fost frumoasă, că ai fost cineva, eu cunosc omul după vorbă, ce, Doamne iartă-mă, ai pățit?

— Știi și eu? Probabil că mi s-a rupt firul.

— Ferească Dumnezeu! Și n-ai pe nimeni?

— Ba am... O grămadă, după cum vezi...

Anuța o duse în baie și potrivi apa la duș, dar n-avu curaj s-o lase singură. Încet, Otilia întinse o mână, apoi alta, apoi se expuse cu totul, regăsind o plăcere uitată. Apa călduță îi trezi pielea cu blândețe, dăruindu-i brusc senzații stocate în memorie — mama, ligheanul mare, verde, de acasă, în care sta în picioare sub jetul apei picurate cu ibricul, mirosul înțepător al săpunului, tot verde, pentru copii, parcă se chema „Pitic”, singurul existent pe atunci, sentimentul inconfundabil al siguranței absolute și al iubirii care o învăluia ca o platoșă metalică, plasată statornic între ea și lume.

Lacrimile porniră, se amestecară cu apa, curățind straturile de jeg pe care le văzu și se plânse pe sine, cutremurată.

— Ar fi bun un săpun, murmură, dar mâna bătuțită a femeii i-l ținea deja întins. Îl luă cu recunoștință, ca pe-o pâine, stăvilindu-și valurile de durere și greață. Anii întregi de viață civilizată și de educație o făcură să rostească mecanic un „mulțumesc”, vorbă care însă produse în cealaltă o tresărire.

Ea nu fusese învățată să-l spună și nici să-l audă prea des. Doamne ferește, gândi, femeia asta-i o doamnă!

Încet, poticnit, ținându-se de faianța crăpată, Otilia se spălă pe picioare, văzu și simți rosăturile lăsate la încheieturi de curelele dure, legate fără menajamente.

„Trebuie să scap de aici”, își spuse, „trebuie să mă întorc în lume. Cum a fost posibil? Cum este posibil? Sunt un om uitat de oameni? Între oameni?” Gândul o izbi cu violență și simți că are nevoie de un răgaz pentru a-și pune ordine în idei, pentru a merge pe fir în căutarea vinovaților. Intuia vag deocamdată două categorii: statul și ai ei, câți mai erau. Amână. Trebuia rigoare, ori ea era prea flămândă și prea obosită. Simțea nevoia odihnei în confortul intim al unui cămin. S-au spălat pe mâini de mine, îi trecu prin minte, ca Pillat de Iisus, Doamne, iartă-mi blasfemia!

Văzu fața îngrijorată a Anuței și se grăbi cât putu — poate că are treabă femeia și-și pierde vremea cu mine — ieși de sub duș și se lăsă învelită în aceeași pătură, simțindu-se bine. Ana o conduse încet în chicinața de pe etaj, unde erau depozitate farfuriile și cămile de tablă în care li se servea bolnavilor mâncarea, și o așeză pe un scaun cu spătar, în fața unei mese acoperite cu mușama. În micul spațiu se degaja un vag iz de cantină.

„Miroase ca la internat” — gândi — și simți o senzație de sfârșeală. O văzu pe Ana făcându-și de lucru pe la aragaz și o inundă aroma de zahăr ars. Auzi imediat și sfârâitul apei peste el, în cana de tablă. Până ce ceaiul inedit să dea în clocot, femeia ieși, dar reveni foarte repede, cu o farfurie cu trei felii groase de pâine, o bucată de margarină și o porție generoasă de gem.

— Cuțit n-am voie să-ți dau, draga mea, îi spuse aducându-i și cana aburindă, dar îți dau o lingură. Crezi că te